

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

351.742.6

Szerző:

Lakatos Vince

Cím:

75 éves a magyar pénzügyőrség

Hely

Idő

"1942"

Személy

Forrás:

Nemzeti Újság

(Hely)

Bp. 1942 okt. 4.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Hetvenöt éves a magyar pénzügyőrség

Dicsőséges és derüs emlékek a pesti pénzügyőri múzeumban

A m. kir. pénzügyőrség Fiumei-ut 6. szám alatti laktanyájába igyekszem. A vastag falak közé nem hallik be az utca zivaja. Hűvös csend borong itt, de nem a zordon hivatalok kriptaillatú csöndje, hanem a fegyelem némasága. Mialatt a lépcsőket rovom, eszembe jut egy régi-régi nóta, amit a Kiskunság tanyavilágában a sátoros szemöldökű öregek még ma is dalolgatnak:

Ferenc Jóska, mikor Bécsbe utazott,
Három magyar huszárral találkozott,
Kérdi tőlük: — Jó magyarok, mi újság?
— Sok az adó, nem bírja Magyarország.

Hát bizony, ha visszagondolunk a jó békevilágra, amikor az emberiségnek kevesebb volt az ügy-baja, gondja, akkor sem sok magyar polgár akadt, aki legalább a közszolgáltatás, az állam „porciója” miatt ne borzolta volna föl gyakorta a tollát. Mert azt ugyan mindnyájan tudjuk, hogy az állam talpköve nemcsak a tiszta erkölcs, hanem talán még annál is inkább az adó, fizetni még sem valamennyien szeretünk. De amint az idézett nóta is bizonyítja, a porció elleni örök ellenszenvünk sorstragédiánkból, az

osztrák-magyar sógorságból fakad. Az adót félezer év óta osztrák találmánynak tartottuk és nem is a magyar államtól sajnáltuk, hanem a kétfejű madártól.

Különösen áll ez a fogyasztási adókra és illetékekre, amelyeket az egyébként is gyűlöletes Bach-korszak akasztott a nyakunkba a császári és királyi pénzügyőrséggel együtt. Az akkori osztrák, főképpen cseh származású pénzügyőrök kiméretlen szigorúsággal hajtották végre Magyarországon a fogyasztási adó törvényt. Az osztrák zsandár és osztrák „finánc” elleni néma, de konok gyűlölet még a század végén is benne élt a magyarban.

Ilyen történelmi előzmények után alakult meg a most hetvenöt éves jubileumát ünneplő m. kir. pénzügyőrség, s így nem csodálkozhat rajta senki, ha hivatását és szerepét a nép széles rétegei csak a legutóbbi időkben tanulták meg helyesen értékelni. Így látják és így magyarázzák ezt nekem azok a pénzügyőri tisztviselő urak is, akikkel a laktanya múzeumban beszélgetünk.

— A hatvanhetes kiegyezés után —

mondja Bardócz János főfelügyelő ur — a magyar állam kénytelen volt a fogyasztási adókat fenntartani. A pénzügyőrség magyar lett, de eleinte kénytelen volt idegeneket is alkalmazni. A Bach-korszak emlékei miatt a magyarok nem nagyon akartak a pénzügyőrség szolgálatába állni. Az osztrák pénzügyőrök ugyanis a Bach-korszak alatt nemcsak pénzügyi közegek voltak, hanem politikai zsandárok is. A szó szoros értelmében zsarolták, fosztogatták a magyarságot. Az ő emléküik súlyos örökségével indult 1867-ben a magyar királyi pénzügyőrség...

A magyar pénzügyőrség feladata eleinte csak a fogyasztási adók biztosítása és a határszolgálat volt. Az 1880-as években bevezették a sőr-, kőolaj- és cukoradót. Ezzel a pénzügyőrség feladatköre jelentősen bővült és létszámát is erősen fölemelték. Az európai vámpolitika fejlődésével párhuzamosan egyre nagyobb jelentősége lett a határőrszolgálatnak, amelyet a világháborúig a pénzügyőrség látott el. Azt talán mindnyájan tudjuk, hogy a világháború alatt a szerb határon szolgálatot teljesítő pénzügyőrök voltak azok, akik a nemzet első hősi halottait adták. 1914-ben a szerbek, majd 1916-ban a pálfordulást csináló románok betörésekor a pénzügyőrök szálltak először szembe az ellenséggel és véres, súlyos harcokban állták meg becsülettel a helyüket. Mindennél többet mond, hogy ennek az aránylag kis létszámú testületnek az első világháborúban 236 hősi halottja volt!

Jellemző a magyar királyi pénzügyőrség hagyományos nemzeti szellemére és fegyelmzettségére, hogy a világháborút

követő összeomlás után egyelőre a testületből egyetlen ember sem állott a bolsevizmus szolgálatába. Hiába dolgozott a kegyetlen terror, hiába voltak a fenyegetések és letartóztatások, a pénzügyőrök inkább letették az egyenruhát, és elbujdos-tak az országban, de a patkányforradalom urainak nem szolgáltak.

Trianon után a határőrszolgálatot a zsoldos hadsereg vette át, de a magyar pénzügyőrség jelentősége és szerepe mégis erősen megnőtt. A súlyos anyagi gondokkal küzdő Csonka-Magyarországnak fokozottabban kellett őrködnie azon, hogy az állami költségvetés egyensúlyban maradjon. Az önálló magyar vámterület

járt a határmenti csempészesek elszaporodása, amelyet szomszédainak nem megakadályozni törekedtek, hanem inkább nagyon sokszor elősegítettek. Gondoljunk csak a Sátorlajuhely környékén átcsempésztett rengeteg cseh-szlovákiai cipőre! A belső gazdasági válság, a bor-, jóság- és husárok lemorzsolódása: mind a jövődéki kihágások számának szaporodását, az állam amugy is szűkös bevételeinek megcsonkítását vonták maguk után. A szaharin, tuzkő, öngyújtó csempészes, a tiltott szerencsejátékosok garázdálkodása mind a trianoni Magyarországon élte virágját. Egy szegény ország üres kamráját őrizte Trianon alatt a magyar pénzügyőrség, hogy az államháztartás rendje végleg fel ne boruljon.

Hogy mennyire fontos szerepe van a pénzügyőrségnek a mindnyájunk közös áldozatát, de egyben közös érdekét is képviselő állam javak védelmében, arra eléggé fényt vet, hogy az 1942. évi

1.855.000.000 P-s állami költségvetés bevételeinek 40—41 százaléka a pénzügyórség közreműködésével folyik be.

— A magyar pénzügyórség — mondja Lahner Kálmán főfelügyelő ur — évente 40—50.000 jövedéki kihágást nyomoz ki. Tavaly kerekszámban hatmillió pengőt tett ki az az összeg, amit a kiderített jövedéki kihágásokkal a köznek megmentettünk. Ezenkívül egymillió pengőt tett ki a lefoglalt tárgyak értéke.

A mai kor embere már azt is tudja, hogy az állam fennmaradásunkért és jobblétünkért kér részesedést az egyének jövedelméből. Tudja azt is, hogy a jövedéki kihágás éppen olyan közönséges bűncselekmény, mint a lopás. Mert a zugpálínkáfőző becsületlenül gazdagodik az adót és illetéket fizető szeszfőző rovására, a boradót eltitkoló gazda rákényszeríti az államot, hogy az általa elvont összeget is a becsületes adófizetőkön hajtsa be, a kicsempészett pengő és a vám nélkül becsempészett áru is a becsületes állampolgárok zsebét terheli. Osztrák tárlalmány ide, rossz emlék oda: végeredményben mégis az a helyzet, hogy a pénzügyőr ugyanúgy a becsületes polgárság javait védi, mint a rendőr és csendőr, aki betörőket üldöz. A hetvenöt éves jubileum alkalmából tehát bizonyára meleg érdeklődéssel és megbecsüléssel fordul az ország népe a magyar királyi pénzügyórség felé.

*

A Fiumei-uti laktanya muzeumában gazdag anyag mesél a látogatónak a magyar pénzügyórség háromnegyedszázados multjáról. Vannak itt derűs emlékü bűnjelek, de vannak megkapóan szép bizonyítékok is arról, hogy a magyar pénzügyőr, ha kellett élete árán is teljesítette mindenkor feladatát. Érdekes egyébként, hogy Európában a londonin kívül ez az egyetlen pénzügyőri muzeum. Berlinben is van egy, de az csak a csempészek bűnügyi muzeuma. Ezzel szemben a budapesti a pénzügyórség egész multját fel-

öleli.

Mindjárt az első teremben a legendás hírű „János“ gőzös miniatűr mását látjuk. Pénzügyőreinknek ez a kis hajója a világháboru alatt az Aldunán és Száván teljesített szolgálatot. Ez volt az egyetlen hajónt akkoriban, amely csak magyar lofogót hordott az árbócán. A „János“ pénzügyőr legénysége több csatában résztvett a szerb folyami erők ellen. Ők fogták el a Vardar nevű szerb gőzöst. Ugyanitt régi fénykép mutatja a szerb határon lövészárokból harcoló pénzügyőröket.

Az egyik állványon hatalmas béklyók vannak. Azok még a császári és királyi pénzügyórség emlékeit. Ilyen óriás bilincsekkel vasalták meg az osztrák fináncok a rakoncátlankodó delikvenseket. A magyar pénzügyórség persze nem örökölt és nem is kíván ekkora hatalmat. Megelégedne azzal, ha fegyverhasználati joga legalább annyival volna több a közönséges önvédelmi jognál, amennyivel nagyobb veszedelemmel jár a hivatása. Mert bizony a csempészésre nem a legtisztességesebb állampolgárok vetemednek. Eltlenkezőleg: legtöbbször mindenre elszánt világi elemek. Így aztán gyakran megtörténik, hogy a fegyverhasználatban erősen korlátolt pénzügyőrt megölik.

Ha már a csempészetnél tartunk, nézzünk szét kicsit azok között a bűnjelek között, amelyeket a csempészekről koboztak el. Látni itt sétatobot üregébe a leg raffináltabban elrejtett üvegfiolákat, amelyekben kokaint csempészték. Aztán mellvértszerű bádogtartályokat, amelyekben pálinkát és szeszt csempészték Budapestre a nagykabát alatt. Aztán farönkökbe beépített tartályt, amelyben Romániából akartak szeszt csempészni. S még egész sereg leleményes csempész-eszközt.

Aztán van itt egy egész sereg modern és mult századbéli tiltott szerencsejáték. Hiszékeny emberek butaságának vámszedőitől kobozták el ezeket a pénzügyőrök. A „hol a vörös, itt a vörös“-től kezdve a nyolcvanas évekből való, szerencsecsináló

büvív masináig egész sor olyan szerszám van itt, amivel a *naplopó társadalom fosztogatta a jámbor szájatátokat.*

Itt látjuk a pénzügyőrség egyenruháit egész a Bach-korszaktól. A császári és királyi pénzügyőri tisztviselők 1850-től 1867-ig kakastollas kalapot viseltek. A legénységnek a világháboru alatti ellenzós katonasapkához hasonló sapkája volt. *1867 után a magyar pénzügyőrséget. külsejében is nagyon magyarrá akarták tenni.* Pörgeszélű, fekete kanászkalapot kaptak az altisztek, zsinóros zöld kabátot, vitézkötéses szürke nadrágot és zsinórozott csizmát. A kanászkalap 1885-ben szűnt meg, attól kezdve a huszárcsákóhoz hasonló főveget használtak a világháborúig. Mai egyenruháját pénzügyőrségünk 1918-ban kapta.

Legbőségesebb gyűjteménye azonban a jóféle „*finánc nemlátta pörsögős dohány*“, közönségesen szűz dohány földarabolására szolgáló vágógépekből van a pénzügyőri múzeumnak. Az egészen finom, még motorral is hajtható, „*nagyüzemi*“ dohányvágóktól kezdve van itt mindenféle, még olyan is, mint a mienk volt, amit apám az öregapámtól örökölt, öregapám a dédapámtól, a dédapám pedig biztosan a cigánykovácsnál csináltatta. Egyébként ez a legelőszerűbb minta, mert éppugy lehet vele vágni a kis kácsáknak répalevelet, mint az avas cseréppipákba dugott dohányt. Így aztán az asszonyi nemzetség is jobb szívvel takargatja a jászol alatt, a szalmában.

A hajdani világban a dugott dohány körül volt a legtöbb veszedelem. Az ördög szénájának tilalmazása fájt mindig legjobban a magyarnak. Végeredményben érthető, hogy a dohánynal való vétkezést csak *bocsánatos bűnnek tartjuk* és attól, ha valakit dohányjövedéki kihágásért megbüntettek, az illető még tagja maradhat az uri kaszinónak, ne is mondjam, a tanyai gazdakörnek. Már csak azért is,

mert a dohány duplán van tilalmazva: az asszonyok is pörölnék érte. Nyilvánvaló, hogy amikor az emberfia dugott dohányt szívott, nem a kincstárral kötöszködött, csak az asszonymak akart truccolni. Az meg csak nem bűn, igaz-e?

•

Nyilvánvalóan nem is az ártatlan dohány az, amivel a legnagyobb kárt csinálják a kincstárnak. Hanem itt van például a zugban főzött pálinka. Látható a múzeumban nagyon sok titkos pálinkafőző felszerelése. Amint mondják, ezek okozzák a legnagyobb kárt és ezeket felfedezni majdnem mindig a legszebb pénzügyőri teljesítményt jelenti. Nem régen például Gyöngyös környékén teljesen pangott a legitim szeszfőzés. Aztán rájöttek, hogy titkos szeszfőző látja el nemcsak a környéket, de szinte az egész országban megtalálható a gyöngyösi „*fekete*“ szesz. Hosszas és nagyon körültekintő nyomozás után találtak egy Amerikából hazatért magyar által berendezett, teljesen modern szeszfőzdét, amely a föld alá volt rejtve. A lakás egyik szekrénye mögött volt a titkos bejárata, a kéményét pedig a kazántól 100 méterre elvezették a föld alatt.

A pénzügyőri múzeumnak ezek talán a legérdekesebb, de nem a legértékesebb tárgyai. Az értéket a történelmi emlékek, okmányok sokasága, s a pénzügyőri szolgálat végzéséhez szükséges régi és modern eszközök gyűjteménye jelentik. A gyűjtemény nem az államé, hanem a pénzügyőrök országos egyesületének tulajdona. A jubileummal kapcsolatban szeretnék pénzügyőreink megérni, hogy székházuk legyen Budapesten, amelyben internátust kapnának gyermekeik és oda kerülne egyszer ez a múzeum is. Biznak benne, hogy ez a régi álmuk megvalósul. Megérdemelnek. A magyar pénzügyőrség multjával és jelenével régen kiérdemelte már a jobb jövőjét.

LAKATOS VINCE